

Kontor/afdeling
Energiressourcer

Dato
5. juli 2018

J nr. 2015-1594

SKE / MALFL

HØRINGSNOTAT - Omø Syd Havmøllepark

Høringsnotat for offentlig høring af VVM-redegørelse for Omø Syd Havmøllepark

VVM-redegørelsen for Omø Syd Havmøllepark¹ har været i offentlig høring. Dette notat behandler de indkomne høringssvar og indsigelser til VVM-redegørelsen i høringsperioden.

VVM-redegørelsen har været i offentlig høring i perioden 10. februar 2017 til 22. april 2017, hvor VVM-materialet har været tilgængeligt på Energistyrelsens og Slagelse Kommunes hjemmesider. Der har desuden været afholdt borgermøde om projektet på Tjæreby Forsamlingshus d. 6. marts 2017.

Der er i høringsperioden indkommet 20 høringssvar, hvoraf 6 er fra myndigheder og 14 er fra interesseorganisationer og privatpersoner. Nedenfor er der udarbejdet et resumé af hvert høringssvar. Resuméet er efterfulgt af et svar fra Orbicon A/S, som har udarbejdet VVM-redegørelsen. Energistyrelsen har til hvert afsnit angivet supplerende bemærkninger.

En oversigt over indkomne høringssvar er vedlagt som bilag 1. De fulde høringssvar kan findes på Energistyrelsens hjemmeside.

Energistyrelsen og Slagelse Kommune deler myndighedskompetencen for det samlede havmølleprojekt. Slagelse Kommune har således ansvar for den del af projektet, som vedrører aktiviteterne på land, mens Energistyrelsen har ansvar for aktiviteterne på havet.

Energistyrelsen skal nu formelt godkende VVM-redegørelsen for projektet, og European Energy skal herefter tilkendegive over for Energistyrelsen, om de agter at gennemføre projektet. Hvis European Energy ønsker at gennemføre projektet, så har de herefter 6 mdr. til at indsende en ansøgning til Energistyrelsen. En eventuel tilladelse vil skulle gives på baggrund af den godkendte VVM-redegørelse.

Energistyrelsen

Amaliegade 44
1256 København K

T: +45 3392 6700
E: ens@ens.dk

www.ens.dk

¹ Omø Syd kystnær Havmøllepark, Orbicon, d. 6. dec. 2016.

Slagelse Kommune vil kunne meddele en VVM-tilladelse til anlægsprojektet på land, når et kommuneplantillæg er endeligt vedtaget i kommunen. Det Kommuneplantillæg nr. 22, der formelt optog landdelen af projektet i kommunens planlæg, bortfaldt i forbindelse med vedtagelsen af Slagelse Kommuneplan 2017. Der skal derfor startes en ny proces med vedtagelse af et nyt kommuneplantillæg. Slagelse Kommunes vil i forbindelse med den politiske behandling af kommuneplantillægget og VVM-tilladelse til anlægget på land behandle de høringssvar, der vedrører aktiviteterne på land.

Høringssvar fra myndigheder

Høringssvar (nr. 4) – Kystdirektoratet

Resumé af høringssvar

I afsnit 3.6.3. kan det med fordel præciseres, at Kystdirektoratet alene er myndighed for strandbeskyttelseslinjen. Naturstyrelsen/Svana har ikke noget med det at gøre mere.

Orbicons bemærkninger

Det er ikke muligt at ændre i VVM-redegørelsen, men det er noteret, at Kystdirektoratet er myndighed for strandbeskyttelseslinjen.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 8) – Miljøstyrelsen

Resumé af høringssvar

En forudsætning for landanlæggene er, at etablering af vindmøllerne til havs kan realiseres. Miljøstyrelsen skal gøre opmærksom på, at anlægget til havs også er vurderet for evt. påvirkning af bl.a. fuglebestande uden for Natura 2000-områderne. Det fremgår således af bilag til VVM'en om påvirkning af fugle, at havområdet omkring Omø også udenfor Natura 2000-områderne rummer internationalt betydende forekomster af vandfugle, bl.a. gråstrubet lappedykker og fløjlsand. Det fremgår videre, at disse arter kan blive påvirket i betydelig grad ved opsætning af vindmøllerne, særlig ud fra en kumulativ betragtning i forhold til andre, planlagte og gennemførte projekter, hvilket potentielt kan være i strid med fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 3 og art. 4, stk. 4, 2. punktum. Der savnes bl.a. i den forbindelse en nærmere beskrivelse af den konkrete lokalisering og omfanget af vindmølleparken indenfor det udlagte område, set i forhold de konkrete forekomster af vandfugle, som er vurderet i forbindelse med VVM'en. Spørgsmålet om evt. påvirkning af vandfuglene bør efter Miljøstyrelsens opfattelse afklares, før der tages endelig stilling til det samlede projekt, herunder landanlæggene."

Orbicons bemærkninger

Både gråstrubet lappedykker og fløjland er behandlet med udbredelseskort og vurdering i forhold til bestande og PBR (se Teknisk baggrundsrapport – Påvirkning af trækkende, rastende og ynglende fugle: Afsnit 4, figur 4-11 og 4-15). Den kumulative påvirkning af de to arter fremgår bl.a. af tabel 5-22 og den tilhørende tekst. Det bemærkes, at der under kumulative påvirkninger er medtaget vindmølleparken Smålandsfarvandet, som siden er udgået. Samtidigt er projektet i Jammerland Bugt reduceret med henblik på netop at reducere påvirkningen på rastende fugle. Dette betyder, at den kumulative påvirkning for Omø Syd og Jammerland Bugt maksimalt udgør omkring 40 % af bestandens bæreevne (PBR- Potential Biological Removal). Værdierne ligger således væsentligt under PBR, og det vurderes derfor, at projekter kan gennemføres uden en negativ påvirkning af bestanden af gråstrubet lappedykker. Da gråstrubet lappedykker ikke indgår i udpegningsgrundlaget for de omkringliggende Natura 2000 områder, er arten ikke inddraget i den supplerende modelbaserede analyse i den Tekniske baggrundsrapports Annex A.

Fløjland er sammen med ederfugl og sortand medtaget i den supplerende beregning baseret på en modelbaseret analyse. Resultaterne fra denne modelbaserede tilgang og beregningerne med anvendelse af relativ mortalitet giver lidt forskellige resultater. Men for alle de tre arter ligger værdierne for øget dødelighed væsentlig under værdierne for PBR. Dette gælder både for Omø Syd alene, og for den kumulative påvirkning fra både Jammerland Bugt og Omø Syd. Således udgør den beregnede maksimale ekstra dødelighed på de to projekter 19-26 % af PBR for ederfugl, 5-41 % af PBR for fløjlsand og 3-4 % af PBR for sortand. På dette grundlag vurderes det, at projektet ved Omø kan gennemføres uden en negativ påvirkning af bestandene af ederfugl, sortand og fløjlsand.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 9) – Banedanmark

Resumé af høringssvar

Banedanmark har ingen bemærkninger.

Høringssvar (nr. 10) – Arbejdstilsynet

Resumé af høringssvar

Generelt kan det oplyses, at når der udføres et arbejde forudsættes det, at arbejdsmiljøloven samt de dertil knyttede bekendtgørelser, overholdes.

Orbicons bemærkninger

Arbejdet både i anlægs- og driftsfasen gennemføres i henhold til arbejdsmiljøloven samt de dertil knyttede bekendtgørelser. Bygherre er opmærksom på, at det som udgangspunkt er arbejdsgiver, der er ansvarlig for sikkerheden i forbindelse med arbejdet, men at flere andre også kan være

ansvarlige for sikkerheden såsom bygherre, projekterende, leverandører og reparatører.

Energistyrelsens bemærkninger

En etableringstilladelse for projektet vil indeholde vilkår, som tilgodeser Arbejdstilsynets bemærkninger.

Høringssvar (nr. 14) – Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse

Resumé af høringssvar

Ad 8.15 Flytrafik: Med den rette afmærkning vurderes havvindmølleparkens placering ikke at være til gene for afviklingen af den militære flytrafik. Der forudsættes således behørig afmærkning.

Forsvaret gennemfører træningsflyvning i et træningsområde, som er beliggende i luftrummet over vindmølle parken. Det forudsættes, at en opsætning af vindmølleparken ikke indebærer begrænsninger i Forsvarets flyvning.

Orbicons bemærkninger

Afmærkningen af havmølleparken vil følge gældende lovgivning, og der vil dermed tages hensyn til, at havmølleparken ikke må begrænse Forsvarets flyvning.

Energistyrelsens bemærkninger

En etableringstilladelse vil indeholde vilkår, som tilgodeser Forsvarets høringssvar vedr. flytrafik over havvindmølleparken.

Resumé af høringssvar

Ad 8.18.1 Miner og ammunition: VVM-redegørelsen beskriver risikoen for, at der antræffes UXO i form af især miner, men også andre eksplosive objekter.

Redegørelsen nævner, at der ved en gennemførelse af et geofysisk survey vil risikoen for detonerings af UXO kunne minimeres, såfremt den målrettede identifikation af ammunition og miner i forundersøgelingsområdet.

Med baggrund i risikoen for UXO skal Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse anbefale, at der gennemføres UXO survey inden påbegyndelse af de planlagte aktiviteter i havbunden. Omfanget af denne UXO survey fastsættes i samarbejde med Værnsfælles Forsvarskommando.

Der skal henstilles til, at der ved arbejde på/i havbunden udvises særlig agtpågivenhed, og at ansøger efterlever de regler, der fremgår af § 14 i BEK 1351 af 29/11/2013, hvoraf bl.a. fremgår, at hvis der konstateres rester af ammunition eller uidentificerede genstande, der kan være farlige, skal arbejdet midlertidigt indstilles, og der skal tages kontakt til Værnsfælles Forsvarskommando via Forsvarets Operationscenter i Aarhus, jf. nedenstående kontaktinfo.

Der henstilles endvidere til, at den myndighed, der udsteder tilladelsen, sender kopi af den endelige tilladelse til Forsvarets Operationscenter Aarhus tillige med kontaktoplysninger på det skib/de skibe, der skal udføre arbejdet. Eventuelle opdateringer skal sendes direkte til Forsvarets Operationscenter af tilladelsesindehaveren.

Orbicons bemærkninger

Ansøger er opmærksom på Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse anbefaling om, at der gennemføres UXO survey inden påbegyndelse af de planlagte aktiviteter i havbunden, og at omfanget af dette UXO survey skal fastsættes i samarbejde med Værnsfælles Forsvarskommando.

Desuden er der opmærksomhed på, at der ved arbejde på/i havbunden udvises særlig agtpågivenhed, og at ansøger efterlever de regler, der fremgår af § 14 i BEK 1351 af 29/11/2013.

Energistyrelsens bemærkninger

En evt. etableringstilladelse vil indeholde vilkår, som tilgodeser Forsvarets høringssvar vedr. UXO-undersøgelser.

Resumé af høringssvar

Ad 8.14 Radar og radiokæder: VVM-redegørelsen beskriver, at opstillingen af havvindmølleparken ikke vil have væsentlige konsekvenser for de eksisterende fly- og overvågningsradar, hvorimod det ikke kan afvises, at vindmølleparken kan have indflydelse på kystradaren ved Keldsnor samt på VTS radarerne omkring Storebælt.

Hertil bemærkes, at Forsvarets luftvarslingsradar i Keldsnor er placeret ca. 50 km fra vindmølleområdet, og vurderes at være i zone 4, jf. de vedlagte EUROCONTROL Guidelines, som ikke afstedkommer yderligere analyser.

Forsvaret har vurderet eventuelle afværgeforanstaltninger, hvorefter der ultimativt kan være behov for at opstille en gapfillerradar, samt eventuelt en udskiftning af VTS radar (Hou) for at kunne dække havoverfladen. Det forudsættes, at Forsvaret holdes skadesløs for sådanne evt. udgifter.

Orbicons bemærkninger

Ansøger er opmærksom på Forsvarets forudsætning om, at de holdes skadeløse for evt. udgifter i forhold til eventuel opstilling af en gapfillerradar, samt eventuelt en udskiftning af VTS radar (Hou) for at kunne dække havoverfladen.

Energistyrelsens bemærkninger

En etableringstilladelse for projektet vil indeholde vilkår, som tilgodeser Forsvarets høringssvar vedr. radar.

Resumé af høringssvar

Ad 8.13 Sejladsforhold: Havvindmøllerne vil delvist blive placeret i VTS Storebæltsområde samt påvirke skibstrafikken i eller i nærheden af VTS-området.

Derfor skal der i samarbejde med Værnsfælles Forsvarskommando etableres procedurer for kommunikation og samarbejde med VTS Storebælt såvel i anlægsfasen som i driftsfasen.

Trafik af arbejdsfartøjer under anlægsfasen på tværs af de etablerede skibstrafikruter bør minimeres, og det anbefales derfor, at entreprenørhavn for etableringsfasen placeres øst for trafikruterne. VTS Storebælt anvender VHF arbejdskanalerne 10, 11 og 74. Dedikeret VHF kanal for anlægsarbejdet skal følgelig etableres, og være forskellige fra de nævnte VTS arbejdskanaler.

Der bør etableres procedure, der sikrer at vindmølleparken, eller enkelte vindmøller, kan lukkes ned i tilfælde af, at et drivende skib har kurs mod vindmøller. Kommunikation og nødprocedure skal aftales med Værnsfælles Forsvarskommando og VTS Storebælt.

Havvindmøllerne kan virke som pejlemærke for skibstrafikken. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse skal anbefale, at vindmøllerne placere parallelt med skibstrafikruten (Rute HOTEL). Dette i hvert fald den yderste vestlige række af vindmøller.

Orbicons bemærkninger

Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse kommentarer vedr. sejladsforhold og vil drøfte det endelige layout med relevante myndigheder i forbindelse med kommende anlægsaktiviteter.

Energistyrelsens bemærkninger

En etableringstilladelse vil indeholde vilkår, som tilgodeser Forsvarets høringssvar.

Høringssvar (nr. 7) - Vikingskibsmuseet

Resumé af høringssvar

Vikingskibsmuseet skal i den anledning udtale, at der ikke er bemærkninger til det fremsendte. Ansøger bør dog - uanset forudgående myndighedsbehandling og undersøgelsesprogram - være opmærksom på Museumslovens § 29h, stk. 1, ifølge hvilken fund af spor af fortidsminder eller vrag gjort under anlægsarbejde straks skal anmeldes til Kulturarvsstyrelsen og arbejdet standes.

Orbicons bemærkninger

Ansøger er opmærksom på Museumslovens § 29h stk.1.

Energistyrelsens bemærkninger

En etableringstilladelse vil indeholde vilkår, som tilgodeser bemærkninger fra Vikingeskibsmuseet.

Høringssvar interesseorganisationer og private

Høringssvar (nr. 1) - Tage Bild, Sommerhusejer Omø Syd

Resumé af høringssvar

I det fremsendte høringsmateriale er der i VVM redegørelsen kun beregnet støjgener ved vindhastigheder på 4 og 8 m/s. Da det ofte blæser betydeligt mere ved Omø, skal jeg bede om tilsvarende beregninger ved støjniveauerne 12 og 16 m/s.

Orbicons bemærkninger

Ifølge vindmøllebekendtgørelsen skal beregningerne alene udføres ved 6 og 8 m/sek, idet baggrundsstøjen er højere end vindmøllestøjen ved højere vindhastigheder.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger

Høringssvar (nr. 2) - Energinet.dk

Resumé af høringssvar

Energinet.dk har ikke analyseret behovet for netforstærkninger i forbindelse med tilslutning af havmøller til Stigsnæsværket siden 2013 i forbindelse med udarbejdelsen af VVM redegørelsen for en 200 MW kystnær Havmølle park i Smålandsfarvandet.

Energinet.dk forventer, afhængigt af den øvrige udbygning med vindmøller på land (Lolland-Falster og Sydsjælland), at tilslutning af en vindmøllepark på 200 – 320 MW til Stigsnæsværket kan kræve forstærkninger af 132 kV luftledningsnettet i området. Denne afledte effekt af projektet er ikke beskrevet i VVM redegørelsen for en 200-320 MW havmøllepark ved Omø Syd.

Orbicons bemærkninger

Det antages, at vurderingen fra 2013 må være gældende for nærværende projekt, idet Smålandsfarvandets kystnære havmøllepark pt. ikke er aktuel. Når det endelige projekt er kendt, skal der tages stilling til, om forstærkninger af luftledningsnettet er påkrævet.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 3) - Frank B, Lolland

Resumé af høringssvar:

Nej til flere vindmøller i naturen !

Orbicons bemærkninger

Generelle indsigelser mod projektet kan ikke kommenteres.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 5) – Rasmus Thalund-Hansen, Skælskør

Resumé af høringssvar:

Indsigelse mod især de visuelle påvirkninger af projektet.

Orbicons bemærkninger

Det kan ikke undgås, at opstilling af den kystnære havmøllepark vil påvirke de visuelle og landskabelige forhold på land. Det er politisk valgt, at man tillader disse projekter, idet de hjælper med den grønne omstilling og forsyningssikkerheden.

Energistyrelsens bemærkninger

Formålet med en VVM-redegørelse er at sikre, at der gennemføres en vurdering af virkningerne på miljøet, som kan danne grundlag for beslutningen om at give eller afslå tilladelse til anlægstyper, der kan påvirke miljøet væsentligt. Der er således i VVM-redegørelsen foretaget en vurdering af de visuelle konsekvenser af projektet. Energistyrelsen vil på baggrund af VVM-redegørelsens konklusioner beslutte, om f.eks. de visuelle påvirkninger er acceptable og i givet fald meddele etableringstilladelse til projektet.

Høringssvar (nr. 12) - Jørgen og Kirsten Askekilde, Sommerhusejere Omø

Resumé af høringssvar

*VVM er en max / min ramme, og ikke fakta – hvad bliver aktuelt? – Antal møller?
– størrelsen på disse møller?*

Orbicons bemærkninger

Det endelige projekt er ikke kendt på nuværende tidspunkt, men kan ikke overstige de forudsætninger, som er lagt til grund i VVM-redegørelsen. Derfor skal VVM-redegørelsen betragtes som det mest vidtgående projekt. Projektudvikler vil orientere om konkrete planer, når disse foreligger.

Resumé af høringssvar

Projektudvikleren?

Orbicons bemærkninger

Projektudvikleren er Omø South Nearshore A/S bestående af NIBC Bank N.V. og European Energy A/S.

Resumé af høringssvar

Der er 2 vindmølleområder i udbud – hvor stort et område bliver aktuelt? Og dermed hvilken indflydelse vil dette få for Omø, hvis begge områder etableres fuldt og helt?

Orbicons bemærkninger

Der er kun ét aktuelt område i Smålandsfarvandet - Omø Syd Kystnær Havmøllepark. Med hensyn til den tidligere planlagte kystnære havmøllepark "Smålandsfarvandet", ligger der pt. ingen planer hos Energistyrelsen for etablering af denne.

Resumé af høringssvar

Vi fik oplyst, at Værditabsordningen baseres på 6 x møllens højde. Værditabsordningen er alene baseret på landbaserede møller og ikke havmøller, som her?

Hvordan kan man give os sikkerhed for at vores ejendom ikke bliver værdiløs, især for os selv, som netop har valgt Omø pga. naturen og den natur og "stilhed" som findes p.t. Det er for os en stor værdi, som er svær at fastsætte.

Orbicons bemærkninger

Værditabsordningen giver mulighed for at anmelde krav om erstatning for værditab, hvis der opstilles vindmøller i nærheden af din beboelsesejendom. Værditabsordningen gælder ikke kun for vindmøller, der opstilles på land, men tillige for havvindmøller, som etableres uden for udbud. Tilkendes du værditabs erstatning, betales beløbet af vindmølleopstilleren.

Vindmølleopstilleren er forpligtet til at afholde et offentligt møde, hvor der redegøres for vindmølleprojektets betydning for de omkringliggende beboelsesejendomme. Opstilleren skal annoncere det offentlige møde i en hustrandsomdelt lokalavis i det område, hvor møllerne skal opstilles. Reglerne for værditabsordningen findes i lov om fremme af vedvarende energi, jf. lovbekendtgørelse nr. 119 af 9. februar 2018, §§ 6-12. Det er Taksationsmyndigheden, som træffer afgørelse om værditab. Energistyrelsen yder sekretariatsbistand til taksationsmyndigheden og vejleder om reglerne.

Yderligere information om værditabsordningen findes på Energistyrelsens hjemmeside www.ens.dk. Spørgsmål til værditabsordningen kan sendes til V.E.-administrationen via VE@ens.dk.

Resumé af høringssvar

Vi har mundtligt fået oplyst på mødet den 6.3.2017, at området/ byggefeltet er reduceret. Det blev oplyst, at afstanden til Omø bliver 7 km, men i projektet står 4 km. Hvorfor har man ikke meldt dette ud på skrift?

Orbicons bemærkninger

Projekttilpasningen er beskrevet og illustreret i den offentliggjorte VVM-redegørelse bl.a. kapitel 1 Indledning og figur 1.1.1.

Resumé af høringssvar

Hvorfor har man ikke foreslået, at arbejdspladserne tilbydes Omø folket, evt. med efteruddannelse, ligesom Omø havn bliver tilknyttet?

Orbicons bemærkninger

Dette er udenfor VVM-redegørelsens formål, men bygherre har taget ønsket til efterretning og ser positivt på en lokal forankring af projektet og vil undersøge mulighederne nærmere.

Resumé af høringssvar

Er der et reelt behov med denne vindmøllepark? Eller er det alene til ren indtjening for selskabet/ økonomiske interesser. Hvorfor ikke kun nøjes med havvindmøller, som ligger så langt væk fra land, så ingen borgere i Danmark kan generes med ovenstående problematikker?

Orbicons bemærkninger

Dette er udenfor VVM-redegørelsens formål. Projektet er ansøgt efter gældende dansk lovgivning vedr. åben-dør projekter.

Resumé af høringssvar

Hvorfor har analysen ikke taget højde for konsekvenserne for Omø? – såsom om der kommer færre turister til Omø, færre sejlere, færre færgeafgange, mindre salg i Brugsen – altså alt i alt hvilke konsekvenser vil dette efterfølgende få for Omø?

Orbicons bemærkninger

De nævnte forhold er ikke medtaget i den socioøkonomiske analyse og vurdering, fordi erfaring viser, at de ikke vil blive berørt af projektets gennemførelse. Tidligere undersøgelser har ikke vist en negativ påvirkning på turisme, ejendomsvurderinger, sommerhusudlejning m.v. relateret til etablering af en vindmøllepark.

Resumé af høringssvar

Der bliver ikke lavet en støjmåling (før / efter opførelsen) – Hvordan kan man så vurdere en evt. erstatning?

Orbicons bemærkninger

Det er Taksationsmyndigheden, som træffer afgørelse om værditab. Energistyrelsen yder sekretariatsbistand til taksationsmyndigheden og vejleder om reglerne.

Yderligere information om værditabsordningen findes på Energistyrelsens hjemmeside www.ens.dk. Spørgsmål til værditabsordningen kan sendes til V.E.-administrationen via VE@ens.dk.

Resumé af høringssvar

Det er meget problematisk, hvordan den endelige visualisering bliver, og vi er bekymrede for, om møllerne vil skabe en stor negativ påvirkning, og om vores unikke nattehimmel også bliver spoleret med lysglimt?

Orbicons bemærkninger

De visuelle forhold er nøje beskrevet i den tekniske baggrundsrapport *Orbicon (2016) Visuel vurdering af havmøllepark Omø Syd. Teknisk rapport OS-TR-004* og i VVM-redegørelsens kapitel 8.12 *Rekreative forhold*, 9.1 *Landskab og kulturinteresser* samt 9.6 *Socioøkonomi, befolkning og sundhed*. Afhængig af den endelige udformning af lysafmærkning må det forventes, at der vil være synligt lys i løbet af natten. Projektudvikler vil indlede dialog med myndighederne med henblik på at reducere lysgener mest muligt.

Energistyrelsens bemærkninger

Formålet med en VVM-redegørelse er at sikre, at der gennemføres en vurdering af virkningerne på miljøet, som kan danne grundlag for beslutningen om at give eller afslå tilladelse til anlægstyper, der kan påvirke miljøet væsentligt. Der er således i VVM-redegørelsen foretaget en vurdering af de visuelle konsekvenser af projektet. Energistyrelsen vil på baggrund af VVM-redegørelsen konklusioner beslutte, om f.eks. de visuelle påvirkninger er acceptable og vil i givet fald meddele etableringstilladelse til projektet.

Høringssvar (nr. 13) - Grundejerforeningen Øregården

Resumé af høringssvar

Der har været skitseret to vindmølleparker, som bliver placeret klods op af hinanden syd for Omø. Det høringsmateriale, som er udsendt i forbindelse med VVM, vedrører alene den ene møllepark, Omø Syd.

Når høringsmaterialet og de tilhørende visualiseringer kun vedrører den ene møllepark, giver det ikke borgerne mulighed for at overskue de visuelle konsekvenser af en fuld udbygning med vindmøller. De vil være en verden til forskel på den visuelle effekt ved fuld udbygning, fordi mølleparkerne tilsammen vil fylde mere end det dobbelte af horisonten i forhold til, hvad der er i høring nu. Den østlige vindmøllepark har været i udbud, men de bydende foretrak en møllepark med en anden placering.

GfØ ønsker, at den østlige vindmøllepark opgives eller gives en anden placering, fordi 2 vindmølleparker ved siden af hinanden vil være overordentlig dominerende i forhold til Omøs kyst mod syd-øst.

Hvis den østlige vindmøllepark ikke opgives, bør der udsendes et tillæg til høringen, der visualiserer en fuld udbygning, således at borgerne har mulighed for at vurdere dette scenarier indvirkning på miljøet. I den forbindelse bør høringsperioden forlænges med mindst 4 uger.

Orbicons bemærkninger

Energistyrelsen har oplyst, at der pt. ikke er planer om at etablere Smålandsfarvandet Kystnær Havmøllepark. Hvis der på et senere tidspunkt skulle opstå planer her om, så vil der skulle udarbejdes en ny VVM-redegørelse for projektet, som bl.a. vil skulle indeholde nye visualiseringer.

Resumé af høringssvar

VVM-materialet opererer med mulighed for udbygning med op til 8 MW møller inden for mellemzonen på 6 km. Dvs, at 200 m høje møller (der er næsten lige så høje som pylonerne på Storebæltsbroen) jf. høringsmaterialet, kan placeres 3 - 4 km fra Omøs kyst. Dette mener GfØ ikke er acceptabelt, dels af hensyn til den voldsomme visuelle forurening, dels af hensyn til den store bestand af dykænder og sortænder, der har ophold netop syd-øst for øen.

GfØ mener, at planlægningen af vindmølleparken skal respektere VVM-materialets mellemzone. Dvs. at mølleparkernes byggefelter skal holde en afstand på mindst 6 km til Omø's kyst.

Orbicons bemærkninger

Med den aktuelle projektilpasning vil projektet kunne overholde en minimums afstand til Omøs kyst på 6 km. Se figur 1.1.1 s. 31 i VVM-redegørelsen.

Resumé af høringssvar

På borgermødet i Tjæreby Forsamlingshus oplyste mølleprojektets projektudviklere, at det ikke ville blive økonomisk fordelagtigt med 8 MW møller i mølleparken Omø Syd. Dette ønskes indskrevet i plangrundlaget, således at der lægges den begrænsning, at der må opføres op til 150 m høje (3 MW) møller.

Orbicons bemærkninger

Plangrundlaget dækker ikke den marine del altså selve den kystnære havmøllepark, og der kan derfor i plangrundlaget ikke stilles vilkår om fx max højde på møller. Energistyrelsen vil kunne stille sådan et vilkår i en eventuel tilladelse til projektet. Energistyrelsen har oplyst, at der alene vil blive stillet vilkår om, at projektet skal holde sig inden for rammen af, hvad der er beskrevet i VVM-redegørelsen.

Resumé af høringssvar

På væsentlige punkter finder GfØ, at afsnittet om støj er fagligt utilfredsstillende. Det er således vanskeligt ud fra det udsendte materiale at afgøre, om den støjundersøgelsesmodel, der er anvendt i VVM-rapporten til belysning af de støjmassige konsekvenser, er dækkende.

I indledningen anføres det f.eks., at støjen afhænger af faktorer som afstand, vindretning, vindhastighed m.v. medens der ikke tages højde for de særlige forhold, der gælder lydudbredelsen over hav. Nyere svenske undersøgelser viser, at lavfrekvent støj under bestemte meteorologiske forhold spreder sig langt kraftigere over hav end over land.

Grænseværdierne for lavfrekvent støj gælder indendørs i beboelser ved vindstyrker på 6 og 8 m/s.

Som bekendt repræsenterer GF et sommerhusområde på sydspidsen af Omø, hvor beboerne opholder sig udendørs i størstedelen af døgnet. Det havde altså været mere relevant at estimere det lavfrekvente lydtryk udendørs.

VVM sammenligninger med industri- og trafikstøj. Det er ikke særlig relevant. International forskning pointerer, at vindmøllestøj er betydeligt mere belastende, fordi støjen er tilstede døgnet og året rundt.

Desuden nævnes det ikke, at støjniveauet fra store vindmøller stiger markant om natten (Van Den Berg effekten).

Man kan indvende, at VVM blot henholder sig til reglerne i Støjbekendtgørelsen. Men det er ikke nok.

Myndighederne har i en VVM-redegørelse en klar forpligtelse til at inddrage den nyeste tilgængelige viden på området.

Orbicons bemærkninger

Metoden til vurdering af støj fra vindmøllerne følger Vindmøllebekendtgørelsen, som er gældende lovgivning i Danmark. I den anvendte metode er der taget højde for lydudbredelsen over havet. Den lavfrekvente støj er bestemt, som lovgivningen foreskriver. I VVM-redegørelsen sammenlignes støjen i anlægsfasen med industristøj.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 15) – Danmarks Fiskeriforening

Resumé af høringssvar:

Etableringen af havmølleparker i danske farvande optager arealer, der i dag anvendes til erhvervsfiskeri. Den endelige placering af møllerne er derfor afgørende for, om der i fremtiden kan drives fiskeri i og omkring mølleparkerne. Der skal sikres den største grad af sameksistens i de danske farvande ved at anvende innovative og intelligente løsninger, når nye havvindmølleparker planlægges og opføres. For at gøre dette er det afgørende, at der tages hensyn til andre interesser i områderne ved at inddrage disse parter så tidligt som muligt i processen. Ofte vil selv små ændringer i f.eks. layoutet for parken betyde, at der

forsat kan drives fiskeri i områderne. Energistyrelsen bør stille det som et krav til koncessionshaver, at den specifikke mølleplacering diskuteres med fiskerierhvervet, inden man lægger sig endeligt fast på et layout.

Danmarks Fiskeriforening PO forventer, at der som minimum søges dispensation fra kabelbekendtgørelsen, så fiskeri forsat kan drives hen over i-landføringskablet. Hvis muligt, ses det ligeledes gerne, at dispensationen omfatter alle kabler, også inde i parken, så fiskeri muliggøres i så et stort areal som muligt. Det er afgørende for de danske fiskere, at der søges dispensation fra kabelbekendtgørelsen, så fiskeri tillades hen over kabler i danske farvande.

Det bør sikres, at nedspulingen/nedgravningen af kablerne ikke efterfølgende efterlader emner på overfladen af havbunden, der kan ødelægge fiskernes muligheder for at anvende området. Hvis begrænsninger for fiskerne i området i forbindelse med nedlægningen af kablerne bliver væsentlige, bør man overveje brug af fiskerilovens kapitel 15 for at kompensere de fiskere, der lider et tab.

Orbicons bemærkninger

Ansøger er opmærksom på fiskeriinteresser i området, og ønsker at indgå i dialog med erhvervet. Fiskeri er behandlet i VVM-redegørelsens kapitel 8.16 *Kommercielt fiskeri* og 9.6 *Socioøkonomi, befolkning og sundhed*.

Energistyrelsens bemærkninger

En eventuel tilladelse vil indeholde vilkår, som tilgodeser fiskeriet interesser. Der stilles bl.a. vilkår om, at der i samarbejde med Danmarks Fiskeriforening tages kontakt til erhvervsfiskere i området med henblik på fastsættelse af erstatning efter fiskeriloven for dokumenteret tab. Der henstilles i tilladelsen til, at disse forhandlinger afsluttes inden anlægsfasen.

Høringssvar (nr. 16) – Omø Beboer- og Grundejerforening

Resumé af høringssvar

Såfremt Omø Syd kystnær havmøllepark skulle blive en realitet, er der adskillige spørgsmål mht. placering, som man ikke får svar på i VVM-redegørelsen, og som gør, at vi som øboere har svært ved at forholde os til den reelle trussel, når vi skal udarbejde vores høringssvar. Der er bl.a. et voldsomt spring i antallet af møller (fra 15 - 80 iflg. resumeet fra VVM-redegørelsen) og i størrelsen - mellem 150 -200 meter. Hvor omfattende bliver parken egentlig?

Orbicons bemærkninger

Der er i VVM-redegørelsen vurderet flere alternativer med forskellige antal møller og størrelser. I VVM-redegørelsens afsnit 5.2 er de tekniske rammer beskrevet. Det endelige layout er ikke fastlagt endnu, men vil være inden for VVM-redegørelsens rammer.

Resumé af høringssvar

Ud over den her fremlagte havmøllepark har der tidligere været skitseret en havmøllepark i Smålandsfarvandet øst for Omø Syd.

Da den fremlagte VVM-redegørelse i undersøgelsesmateriale og visualiseringer ikke medtager Havmøllepark Smålandsfarvandet, må vi gå nu fra, at denne havmøllepark mod øst er opgivet og ikke tages frem igen.

Hvis dette ikke er tilfældet, må der foretages en ny samlet VVM-redegørelse, hvor de to havmølleparkers indvirkning på miljøet vurderes.

Orbicons bemærkninger

Energistyrelsen oplyser, at der pt. ikke foreligger planer for etablering af Smålandsfarvandet Kystnær Havmøllepark.

Resumé af høringssvar

Omø er et lille ø-samfund, hvor traditionelle erhverv - landbrug og fiskeri kombineret med turisme og afledte effekter heraf - udgør hovedandelen af de beskæftigede på øen.

Turisterne besøger Omø pga. øens unikke uspolerede natur, kystlinje og horisont, det varierede fugle- og dyreliv, stilheden og mørket. Mod syd, hvor havmølleparken påtænkes opført, ligger Omøs sommerhusområde bestående af knapt 130 sommerhuse, hvoraf en halv snes stykker er helårsbeboet. Desuden har Omø som den eneste af Danmarks småøer fået udlagt 46 nye sommerhusgrunde i samme område.

Der er ingen tvivl om, at opførslen af havvindmølleparken syd for Omø vil starte en ond cirkel, som kommer til at berøre hele øen: Sommerhusgæsterne kommer sjældnere i deres huse - der genereres mindre indtægt i dagligvarebutik, restaurant/cafe og på færgen - færre arbejdspladser og dermed fastboende på øen - sommerhuse og øvrige huse kan ikke sælges - færre beboere - sværere at sælge huse...

Med bygning af Omø Syd kystnær havmøllepark vil den ro og fred, som fritidshusejerne søger, være spoleret, og sommerhusområdet på Omøs sydspids vil have mistet sin attraktion som feriested til skade for Omøs mulighed for at overleve som helårssamfund

Orbicons bemærkninger

Ansøger er opmærksom på de nævnte forhold. Ingen undersøgelser har dog kunnet påvise en negativ sammenhæng mellem opførelse af en vindmøllepark og reduktion i anvendelse af sommerhuse eller reducerede muligheder for at leje sommerhuse ud.

Resumé af høringssvar

Placering af Omø Syd kystnær havmøllepark griber desuden ind i et andet af Omøs vigtige erhverv, der drives fra øen, nemlig fiskeriet. Omøs fiskere henter nemlig en stor del af deres årsindtægt netop på Omø Stålgrunde i Smålandsfarvandet.

Da alting hænger sammen på Omø, får en negativ udvikling i fiskeriet konsekvenser for bl.a. skole, børnepasning, dagligvareforretning, færger og huspriser.

Fiskeriet er et af Omøs oprindelige erhverv og et af de få erhverv, man faktisk kan ernære sig af. Eventuel etablering af en kystnær havmøllepark og efterfølgende mulighederne for restriktioner og indskrænkninger i fiskerettighederne for f.eks. fiskeri mellem møllerne og fiskeri over søkabler skaber en urimelig usikkerhed om Omøs fortsatte eksistens som bæredygtigt samfund.

Orbicons bemærkninger

Som det fremgår af VVM-redegørelsens afsnit 8.16 omkring fisk og 9.6 om socioøkonomiske forhold vurderes det, at der vil være tale om en ubetydelig negativ påvirkning i anlægsfasen og en helt ubetydelig påvirkning i driftsfasen. Som det fremgår af andet svar, er ansøger opmærksom på ønsket om dialog omkring dette forhold. Da påvirkningen hovedsageligt er relativt kortvarig og generelt vurderet til at være ubetydelig, vurderes det videre, at den beskrevne negative udvikling på Omø ikke vil finde sted relateret til potentielle påvirkninger af fiskeriet.

Resumé af høringssvar:

I VVM-redegørelsen beskrives de socioøkonomiske forhold således: Socioøkonomiske forhold vedrører specielt påvirkning af sociale strukturer, erhvervsmuligheder, herunder ændrede indtægtsmuligheder på grund af miljøpåvirkninger fra projektet. Påvirkninger kan være direkte eller indirekte og de vil kunne påvirke lokalt, regionalt eller i nogle tilfælde nationalt. Påvirkningerne i forhold til indtægtsmuligheder, og i øvrigt også andre påvirkninger, kan være både positive og negative. Tilsvarende gælder for befolkning og sundhed, at det vedrører de miljøpåvirkninger, der kan påvirke sundhedsforhold, ligeledes direkte eller indirekte og lokalt, regionalt eller eventuelt nationalt.

I VVM-redegørelsen konkluderes der efterfølgende fint og flot, at 'der er ikke behov for særlige afværgeforanstaltninger relateret til socioøkonomiske forhold samt befolkning og sundhed'.

I redegørelsen forholder man sig til aktiviteter, der relaterer sig direkte til havmølleområdet i havet - jagt, fiskeri og turisme = sejlads - men IKKE til hvilke socioøkonomiske effekter en sådan havmøllepark har på øboerne, turisterne, turisterhvervet mv. PÅ Omø. Faktisk ved man mere om påvirkninger på dyr, fugle og arkæologiske fund end på de mennesker, som skal leve i en 6 km's afstand til havmølleparken, og hvor påvirkningerne andet steds i rapporten vurderes til at være 'relative store'.

I rapportens afsnit om socioøkonomiske forhold forholder man sig ikke til, hvordan Omø og Omøs turisterhverv vil udvikle sig som følge af en

havmøllepark, hvilke afværgeeffekter det så i givet fald er nødvendigt at sætte i stedet. Er det fordi, vi er færre øboere end fugle?

Orbicons bemærkninger

Vurderingerne på socioøkonomiske forhold (afsnit 9.6 i VVM-redegørelsen) er baseret på de miljørelaterede påvirkninger, der vil være på socioøkonomiske forhold, som det er refereret til. Ingen undersøgelser har kunnet påvise en negativ effekt på turisme, sommerhusudlejning, færgedrift m.v. ved etablering af havmølleparker. For fiskeriet er vurderingen, at der vil være en midlertidig ubetydelig påvirkning under anlægsfasen. Der er af samme grund ikke lavet vurderinger af eventuelle afværgeforanstaltninger i relation til de miljørelaterede påvirkninger på socioøkonomiske forhold.

Resumé af høringssvar

Omø er et yderst bevaringsværdigt stykke kultur- og naturlandskab. Det er derfor vigtigt for os på Omø, at man ikke med en kommende havmøllepark ødelægger mulighederne for, at et oprindeligt erhverv fortsat kan udvikles og drives fra Omø, at man spolerer muligheden for turismen og dermed turisterhvervet og samtidig ødelægger mulighederne for, at Omø fortsat kan bestå som et bæredygtigt samfund.

Orbicons bemærkninger

Det er samlet vurderingen, baseret på en række undersøgelser, at der ikke er en negativ sammenhæng mellem etablering af en havmøllepark og turisme, herunder sommerhusudlejning.

Resumé af høringssvar

Omø er en unik naturlokalitet uden lys og støjforurening. På stille dage og aftener kan lyden fra skibsmotorer høres så langt væk som fra Sydlangeland. En stor industriel havmøllepark med de tættest placerede møller kun godt 6 km fra sydkysten af Omø giver derfor anledning til stor bekymring om lavfrekvent støjforurening på Omø som følge af møllernes drift.

I den fremlagte VVM-redegørelse skriver man, at 'niveauet for alm. støj og lavfrekvent støj på land fra driften af møllerne vil være væsentligt under gældende grænseværdier'. Man anfører desuden, at støjen afhænger af faktorer som afstand, vindretning, vindhastighed m.v. På det offentlige møde i Tjæreby Forsamlingshus blev der redegjort for, at man var gået ud fra, hvordan støj forplanter sig over land og derefter ganget med en faktor på 1,5. Men dermed har man ikke reelt taget højde for, hvordan lydudbredelsen er over hav, idet nyere svenske undersøgelser viser, at lavfrekvent støj under bestemte meteorologiske forhold spreder sig langt kraftigere over hav end over land.

Grænseværdierne for lavfrekvent støj gælder indendørs i beboelser på 6 og 8 m/s. Da Omø Syd havmølleparks nærmeste nabo er et rekreativt område, hvor man opholder sig meget udenfor, havde det været mere relevant at estimere, hvorledes den lavfrekvente støj forplanter sig udendørs.

VVM-redegørelsen forholder sig til reglerne i Miljøministeriets Bekendtgørelse om støj fra vindmøller og sammenligner vindmøllestøj med trafik- og industristøj. Lige netop på Omø er den sammenligning ikke relevant, og fra undersøgelser ved man, at vindmøllestøj er betydelig mere belastende, idet den er til stede både dag og nat hele året rundt.

Vi kræver derfor, at der foretages flere undersøgelser med inddragelse af den nyeste forskning på området, inden man frigiver Omø Syd til bebyggelse af en havmøllepark med en så markant lydforurening til følge.

Orbicons bemærkninger

Metoden til vurdering af støj fra vindmøllerne følger Vindmøllebekendtgørelsen, som er gældende lovgivning i Danmark. I den anvendte metode er der taget højde for lydudbredelsen over havet. Den lavfrekvente støj er bestemt, som lovgivningen foreskriver. I VVM-redegørelsen sammenlignes støjen i anlægsfasen med industristøj.

Resumé af hørings svar

I dag er udsigten fra Omø syd over Smålandsfarvandet og den sydlige del af Storebælt enestående uforstyrret af tekniske anlæg. De eksisterende landmøller på Lolland og havmøllerne ved Vindeby er synlige, men deres begrænsede dimensioner og afstanden dertil betyder, at de er uden betydning for oplevelsen af det store kystlandskab.

Det fremgår af de to visualiseringer fra Omø, at denne oplevelse af Smålandsfarvandet og det sydlige Storebælt vil blive stærkt forstyrret. Det meste af horisonten mod syd vil blive dækket af havmølleparken.

Forstyrrelsen er stort set lige voldsom, om der opstilles 6 - 8 MW-møller eller 3 - 6 MW-møller, fordi de dækker så stor del af horisonten, og ikke mindst fordi den nye foreslåede mindsteafstand på 6 (?) km fra land tydeligvis er alt for lille ved havmølleparker af dette horisontale omfang og med møller af denne højde (det fremgår af kortet på s. 14 i VVM-redegørelsen, at havmølleparken er flyttet sydpå).

På sidste møde på Skælskør Bibliotek i 2015 blev der spurgt til muligheden for, at man kan lave lys, som ikke ses nedefra og dermed kan være med til at sikre, at nattemørket ikke fuldstændigt spoles på Omø.

Firmaet oplyste dengang, at det syntes de var en god ide, og det ville man bestemt undersøge og tage med.

Hvad er der sket med dette? På det offentlige møde i Tjæreby blev det atter fremført (da det ikke fremgår af VVM-redegørelsen) og der sagde man igen at nå ja det er da en god ide...

Bemærkninger fra Orbicon

Det er Trafik-, Bygge- og Boligstyrelsen, som fastlægger de endelige krav til belysning. I forbindelse med ansøgning om tilladelse til etableringen af Omø Syd Kystnæremøllepark vil bygherre indlede dialog med styrelsen med henblik på at reducere lysgener mest muligt.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 17) – Dansk Ornitologisk Forening

Resumé af høringssvar

DOF-Vestsjælland især ønsker at sætte fokus på de kumulative effekter, ikke mindst den kumulative tæthedsbetingede dødelighed som følge af fortrængning, når og hvis såvel denne park som den tilgrænsende park i Smålandshavet, 'Open Door-parken' i Jammerbugten og Horns Rev 3, Kriegers Flak, Vesterhav Nord og Syd og Mejl Flak m.fl. realiseres.

Orbicons bemærkninger

Høringssvaret fra DOF fremhæver to emner, som er kritiske i forhold til fugle: 1. beregning af kumulative effekter på havdykænder mv. og, 2. risikoen for kollision set i lyset af nye undersøgelser publiceret efter offentliggørelsen af VVM rapporter.

1. Den beregnede ekstra dødelighed blandt havdykænder mv. som følge af fortrængning følger de gængse metoder til beregning af denne risiko. To forskellige metoder anvendes i beregningerne for at give ekstra sikkerhed for, at de modellerede tal er de bedst mulige estimater. Beskrivelserne af bestandenes status følger Wetland Int. officielle bestandsestimater, der opdateres regelmæssigt i forhold til at inddrage nyeste viden. Kumulative effekter af andre planlagte projekter er beregnet på samme grundlag. Eventuelle grænseværdier, der ligger under de beregnede PBR-værdier, kan kun fastsættes af myndighederne.

2. Det vurderes, at de to nye artikler omkring kollisionsrisikoen for fugle ved offshore vindmøller ikke ændrer på konklusionerne i VVM-rapporten. Dette skyldes, at alle de beregnede værdier for kollision for alle arter som udgangspunkt er meget lave (<1 % af PBR). Selv med en potentiel øget tiltrækning af trækkende fugle vurderes det ikke, at kollision vil udgøre en væsentlig risiko.

3. I den indledende fase af arbejdet med VVM-redegørelsen er der foretaget en screening af, hvilke projekter som kan forventes at have en kumulativ indvirkning på fortrængning af fugle, herunder især havdykænder. Screeningen viste, at der må forventes kumulative effekter i relation til Jammerland Bugt Kystnære møllepark, da flokke af især edderfugl forventes at flytte sig rundt i Storebæltsområdet. En række andre igangværende projekter, herunder den Nye

Storstrømsbro og Femern Bælt projektet vurderedes pga. den store afstand til Omø Syd projektet, ikke at have en væsentlige påvirkning af de bestande af havdykænder, som potentielt påvirkes af vindmøllerne ved Omø.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 18) – Agersø Naturcenter

Resumé af høringssvar

Fortrængning af internationalt betydningsfulde forekomster af truede havdykænder (fløjlsænder, ederfugle og sortænder) m.fl. havfugle er i strid med de internationale forpligtelser, som Danmark har til at beskytte disse bestande og deres levesteder (EU's Fuglebeskyttelsesdirektiv m.fl.).

Placeringen af de store vindmøller midt på den stærk benyttede fugletræksrute – "Fugleflugtslinjen" mellem Sydvestsjælland og Lolland – Langeland. Konsekvenserne vil være, at mange fugle, bl.a. rovfugle i årene fremover vil omkomme som følge af kollisioner med møllerne.

Orbicons bemærkninger

Se svaret til DOF (høringssvar nr. 17).

Resumé af høringssvar

Der er behov for, at Danmark friholder vores tilbageværende lavvandede havområder, der er nogenlunde intakte, som områder med uforstyrret havnatur. De lavvandede grunde som Omø Stålgunde er meget produktive fødeområder for både fisk og vandfugle.

Orbicons bemærkninger

Kommentaren er ikke relevant i relation til VVM-redegørelsen

Resumé af høringssvar

Hensynet til marsvinebestanden, der vurderes at blive påvirket ikke mindst i anlægsfasen.

Orbicons bemærkninger

Der er i VVM-redegørelsens afsnit 8.10 foretaget nøje vurderinger af evt. påvirkninger på marsvinebestanden.

Støj i forbindelse med nedramning af monopæle vil have den største påvirkning på marsvin i forbindelse med anlæg og drift af Omø Syd kystnær Havmøllepark, og påvirkninger er vurderet til stor i anlægsfasen. Støjen vil midlertidigt kunne fortrænge marsvin fra et stort område omkring projektområdet under anlægsfasen. Flere undersøgelser har dog vist, at de vender tilbage i driftsfasen.

Marsvin er en beskyttet art (bilag IV), og projektet må derfor ikke medføre skader eller andre påvirkninger, der kan reducere bestanden i området. Det vurderes dog, at projektet kun midlertidigt vil berøre marsvinets udbredelse i området, og bestandens størrelse ikke påvirkes, såfremt der indføres de nødvendige afværgeforanstaltninger, hvis monopæle vælges som fundamenter. Det kan f.eks. være:

- Langsom-start procedure for nedramning
- Akustisk bortskræmning af dyr f.eks. ved brug af sælskræmmere
- Boblegardin
- Undgå anlægsarbejde i marsvinenes primære yngletid (maj-august)

Resumé af høringssvar

Området har betydning for erhvervsfiskeriet, bl.a. for fiskeriet for Omø, jf. protester fra Omø, og mølleparken vil også få negative konsekvenser for turisme i området, hvor mange kommer for at opleve de kystlandskaber, der endnu er uforstyrrede af store tekniske anlæg.

Orbicons bemærkninger

Der er i VVM-redegørelsen detaljeret redegjort for evt. påvirkninger af erhvervsfiskeriet, turisme og de visuelle forhold.

Energistyrelsens bemærkninger

En eventuel tilladelse vil indeholde vilkår, som tilgodeser fiskeriet interesser. Der stilles bl.a. vilkår om, at der i samarbejde med Danmarks Fiskeriforening tages kontakt til erhvervsfolkere i området med henblik på fastsættelse af erstatning efter fiskeriloven for dokumenteret tab. Der henstilles i tilladelsen til, at disse forhandlinger afsluttes inden anlægsfasen.

Høringssvar (nr. 19) – Birger Bo Johansen, Omø

Resumé af høringssvar

For det andet blev der gjort rede for en mulighed for at søge erstatning, hvis man på grund af gener fra møllerne antager, at ens ejendom har mistet værdi. Imidlertid indebar en ansøgning betinget af, at den skadelidte betalte depositum på 4000 kr. for at få sagen vurderet. Dette ville blive foretaget af: "Typisk en professor og en ejendomsmægler" (Citeret efter hukommelsen). I dette ligger der flere problemer. Hvorfor skal der være denne markante individualisering og måske også mulige vilkårlighed i en klageinstans? Hvorfor skal klager så snævert bindes op på penge og ejendom? Hvis et sommerhus i strandkanten generes af støj fra et så stort anlæg, vil det være overordentligt sandsynligt, at de 30 nabohuse også vil være generet. Hvorfor skal alle 30 husejere risikere 4000 kr. Og hvad med de, der plejer at bruge stranden, men som synes, at den er blevet dårligere på grund af støjgener? Hvad med fiskeren, lystfiskeren og sejleren, som finder sine farvande forringede? Er alle disse mennesker uden mulighed for at klage?

Og endelig hvilken professor og ejendomsmægler vil sammen kunne fortage en faglig, saglig, korrekt og uvildig vurdering? En sådan dom må fordre en omfattende undersøgelse udført af forskellige fageksperter og ud fra objektive kriterier.

Orbicons bemærkninger

Værditabsordningen giver mulighed for at anmelde krav om erstatning for værditab, hvis der opstilles vindmøller i nærheden af din beboelsesejendom.

Det er Taksationsmyndigheden, som træffer afgørelse om værdtab. Taksationsmyndigheden består af 1 formand, der opfylder betingelserne for at kunne udnævnes til dommer, og 1 sagkyndig i vurdering af værdien af beboelsesejendomme. Energistyrelsen yder sekretariatsbistand til taksationsmyndigheden og vejleder om reglerne.

Ejere af bygninger, der er beliggende helt eller delvist inden for en afstand af 6 x møllehøjden fra de kommende møller, betaler ikke sagsomkostninger for behandling af krav for værditab på beboelsesejendomme, Andre ejere betaler samtidig med anmeldelsen af krav for værditab et gebyr på 4.000 kr. pr. ejendom. Gebyret tilbagebetales, såfremt der tilkendes værditabsbetaling.

Reglerne for værditabsordningen findes i lov om fremme af vedvarende energi, jf. lovbekendtgørelse nr. 119 af 9. februar 2018, §§ 6-12.

Yderligere information om værditabsordningen findes på Energistyrelsens hjemmeside www.ens.dk. Spørgsmål til værditabsordningen kan sendes til V.E.-administrationen via VE@ens.dk.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 20) – Danmarks Naturfredningsforening, Slagelse Afdeling

Resumé af høringssvar

DN, Slagelse Afdeling er af den opfattelse, at en placering på Omø Stålgrunde er uacceptabel, og vi ønsker derfor, at planerne og det videre arbejde med at placere en vindmøllepark på dette sted helt opgives.

Af følgende grunde anser vi placeringen på Omø Stålgrunde for uacceptabel.

- 1. Lavvandede grunde som Omø Stålgrunde er meget produktive fødeområder for både fisk og fugle og bør friholdes som områder med uforstyrret natur*
- 2. De internationalt vigtige forekomster af havdykænder, fløjlsænder, sortænder og ederfugl samt andre havfugle bør beskyttes. Fortrængning af disse arter er i strid med Danmarks internationale forpligtelser, bl.a. EU's fuglebeskyttelsesdirektiv, hvor bestande og levesteder skal beskytte*
- 3. I forundersøgelsen vurderes påvirkningen af ederfugle, sortænder og fløjlsænder, som følge af fortrængning, "at have stor væsentlighed", at gråstrubede*

lappedykkere vil blive udsat for "stor påvirkning" samt at rødstrubet lom vil blive udsat for middel påvirkning

4. *Placeringen sker midt i en vigtig trækrute, - konsekvensen vil være at mange fugle kolliderer med møllen*
5. *Påvirkning af marsvinebestanden*
6. *Påvirkning af erhvervsfiskeriet, bl.a. for fiskerne på Omø.*
7. *Store negative visuelle påvirkninger på kystlandskaberne, - den uforstyrrelse og ro man kan opleve ved at kigge ud over havet vil blive ødelagt, også til skade for turismen i området.*

Derfor bør arbejdet med denne vindmøllepark opgives.

Hvis der mod forventning gives tilladelse til etablering af vindmøllepark på Omø Stålgårde, bør der iværksættes et omfattende overvågningsprogram både i anlægsfasen og i driftsperioden.

Det bør desuden skrives ind i tilladelsen, at hvis anlæg eller drift viser sig at have større konsekvenser for naturen, skal ejer kunne tåle, at arbejdet stoppes, eventuelt opgives, eller at dele af vindmølleparken eller hele vindmølleparken nedtages igen.

Orbicons bemærkninger

Ad 1) Påvirkninger på fisk og fugle er beskrevet i henholdsvis afsnit 8.7 og 8.8. Projektet berører ikke de mest lavvandede dele af området. Ved opstilling af den kystnære havmøllepark vil en del af havbunden blive inddraget. Der kan derimod opstå kunstige rev omkring møllefundamenterne, der kan medføre en forøgelse af biomassen af bl.a. blåmuslinger, som er fødegrundlag for visse fugle, og skabe nye habitater for fisk.

Ad 2) Påvirkninger på fugle er beskrevet i afsnit 8.8. Havdykænderne ederfugl, sortand og fløjland er strengt beskyttet inden for fuglebeskyttelsesområderne. Uden for disse områder skal Danmark sikre, at der ikke sker en negativ påvirkning af bestanden. Det sidste er sikret i forbindelse med Omø Syd ved at sammenholde den potentielle påvirkning som følge af fortrængning med PBR værdierne, som er et udtryk for den påvirkning de pågældende bestande forventes at kunne tåle uden en tilbagegang. Se i øvrigt svaret til DOF (høringssvar nr. 17).

Ad 3) Påvirkninger på fugle er beskrevet i afsnit 8.8. Se ovenstående og svaret til DOF (høringssvar nr. 17).

Ad 4) Påvirkninger på fugle er beskrevet i afsnit 8.8. Alle beregninger viser, at der for alle trækkende arter er en lav eller meget lav risiko for kollisioner under trækket (se tabel 8.8.8). Sammenholder man med den almindelig dødelighed under trækket og med den vurderede PBR værdi for de enkelte arter, vil vindmølleparken ikke have en væsentlig påvirkning. Således ligger det beregnede antal kollisioner for alle arter under 1 % af BPR og for de fleste arter meget lavere.

Ad 5) Påvirkninger på marsvin er beskrevet i afsnit 8.10.

Støj i forbindelse med nedramning af monopæle vil have den største påvirkning på marsvin i forbindelse med anlæg og drift af Omø Syd kystnær Havmøllepark, og påvirkninger er vurderet til stor i anlægsfasen. Støjen vil midlertidigt kunne fortrænge havpattedyrene fra et stort område omkring projektområdet under anlægsfasen i forbindelse med nedramning af monopæle. Flere undersøgelser har dog vist, at de vender tilbage i driftsfasen.

Marsvin er en beskyttet art (bilag IV), og projektet må derfor ikke medføre skader eller andre påvirkninger, der kan reducere bestanden i området. Det vurderes dog, at projektet kun midlertidigt vil berøre marsvinets udbredelse i området, og bestandens størrelse ikke påvirkes, såfremt der indføres de nødvendige afværgeforanstaltninger.

Ad 6) Påvirkninger på erhvervsfiskeri er beskrevet i afsnit 8.16.

Under anlægsfasen vurderes en relativ langvarig begrænsning i fiskeriet (ca. 2 år) at medføre en middel påvirkning af fiskeriet for lokale bundtrawlere og garnfiskere. De vil stadig have mulighed for at fiske i nærliggende områder med undtagelse af bundgarns-pladser i kabeltracéet for ilandføringskablet.

Det forventes, at det vil være muligt/tilladt at fiske med garn og andre passive redskaber i hele projektområdet. Derimod forventes fiskeri med bundsløbende redskaber ikke at blive tilladt i havmølleparken, og som udgangspunktet heller ikke på tværs af kabelkorridoren til land.

Samlet set kan påvirkningen i driftsfasen i havmølleområdet karakteriseres som middel for fiskeriet med mindre trawlfartøjer, og som lav for fiskeriet med garnredskaber. Effekten af forbud mod fiskeri på tværs af kabelkorridoren, vurderes som middel for fiskeriet med bundtrawl og som lav for fiskeriet med garnredskaber.

Ad 7) Visuelle påvirkninger på kystlandskaberne er beskrevet i afsnit 9.1 samt i den tekniske baggrundsrapport *Orbicon (2016) Visuel vurdering af havmøllepark Omø Syd. Teknisk rapport OS-TR-004*.

Det vurderes, at landskabsoplevelsen på Omø påvirkes visuelt i en sådan grad, at det kan karakteriseres som væsentligt. I mellemzonen vurderes det, at Agersø, Lollands nordvestlige kystlandskab og den østlige kystlandskab på Nordlangeland, hvor der er udsyn til havmøllerne, påvirkes med store påvirkninger. Havmøllerne er flere steder helt eller delvist synlige fra landskaberne bag kystlandskaberne. Her vurderes det, at der forekommer en middel påvirkning. I fjernzonen vurderes påvirkningerne på kystnærhedszonen at være mindre til lav påvirkning pga. afstanden til møllerne.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen vil i en eventuel etableringstilladelse stille vilkår om et miljøovervågningsprogram.

Høringssvar (nr. 21) – Kragenæs Sejlklub og en række danske sejlklubber, Danmarks Fritidssejlerunion, Omø Beboer og Grundejerforening, Kragenæs Grundejerforening og Vejro Gruppen

Resumé af høringssvar

Der bør udarbejdes en VVM-redegørelse pr. vindmøllestørrelse.

Orbicons bemærkninger I henhold til VVM-bekendtgørelsen skal der arbejdes med alternativer i den samme VVM-redegørelse.

Resumé af høringssvar

Når der ikke er vind nok til 8 MW havmøller, hvordan kan vindforholdene så tilgodeses 3 MW havmøller? (Oplysning fra bygherre på borgermøde)

Orbicons bemærkninger

Det er forholdet mellem rotorarealet og generator størrelsen, der gør, at med de nuværende møller i 3 MW-klassen og i 8 MW-klassen udnytter 3 MW-klassen vinden mere effektivt.

Resumé af høringssvar

Der er ikke taget hensyn til den kommercielle NW-SE sejlroute (også fritidssejlad) over og omkring Omø Stålgunde.

Orbicons bemærkninger

I forbindelse med undersøgelserne i relation til sejladsikkerhed er alle befærdede sejlrouter taget i betragtning. Dette er beskrevet i baggrundsrapporten. Omfanget af undersøgelserne er afstemt med de relevante myndigheder, herunder søfartsstyrelsen.

Resumé af høringssvar

Nye undersøgelser viser, at det må antages, at støj fra kystnære vindmøller er langt kraftigere en tidligere forudsat.

Bemærkninger fra Orbicon

Metoden til vurdering af støj fra vindmøllerne følger Vindmøllebekendtgørelsen, som er gældende lovgivning i Danmark.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 22) RGS 90 A/S

Resumé af høringssvar

Kabelkorridor ønskes flyttet fra/indskrænket i det sydvestlige hjørne af gammel slamlads (lokalplan 126, Stignæs Industripark), da dette er en asfalteret

oplagsplads, hvor RGS desuden bygger nye tanke fra juni 2017. Området vil derfor ikke være ubebygget fremadrettet.

Orbicons bemærkninger

Den endelige fastlæggelse af kabeltracéet vil gennemføres i dialog med bl.a. RGS 90 A/S, således at der hvis muligt kan tages hensyn til RGS 90 A/S anlæg.

Resumé af høringssvar

Hvis der fortsat er planer om etablering af ny kabelstation syd for Madevejen foreslå RGS 90, at den flyttes til området nord for Madevejen. Nord for Madevejen er der i forvejen et stort reservationsområde til højspændingskabler, så dette område er mindre velegnet til andet byggeri, mens området syd for Madevejen er et stort sammenhængende område beregnet til industrivirksomheder.

Orbicons bemærkninger

Det er det relevante energiselskab (Energinet.dk), der er ansvarlig for transformerstationen og dennes placering. Ansøger er ansvarlig for projektet frem til tilslutningspunktet. I samarbejde med Energinet.dk afgøres det, om der etableres en fremskudt transformerstation på land, om kablerne føres direkte til det eksisterende stationsanlæg ved Stignæsværket, eller om en alternativ løsning kan identificeres.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Høringssvar (nr. 23) Poul-Erik Hansen

Resumé af høringssvar

Det bekymrer mig meget, at der netop på Omø Stålgunde er planlagt en havmøllepark. Et så vigtigt område for især ederfugl, sortand, fløjlsand, gråstrubet lappedykker og rødstrubet lom, bør ikke ødelægges af så markant et industribyggeri. .... I den sammenhæng bør det tages i betragtning, at ederfuglen i disse år er gået så kraftigt tilbage, at den er ved at være truet (klassificeret på IUCN's verdens rødliste som "nær truet"), at bestanden af sortænder er halveret over de seneste 30 år, at bestanden af fløjlsænder er gået så meget tilbage, at den nu er på EU's og IUCN's rødliste for truede arter og at Smålandsfarvandet er af international betydning som raste- og overvintringsområde for gråstrubet lappedykker, idet området rummer ca. 5% af den samlede biogeografiske bestand. Derfor er det betænkeligt at placere en møllepark stort set midt i det område, der har så stor betydning for disse arter enten som raste/fourageringsområde på trækket til og fra ynglepladserne eller som overvintringsområde.

Orbicons bemærkninger

I forhold til projektets påvirkning af havfugle henvises vores bemærkninger til høringssvar nr. 8 fra Miljøstyrelsen og høringssvar nr. 20 fra Danmarks Naturfredningsforening.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Resumé af høringssvar

På høringsmødet i Tjæreby Forsamlingshus kom det frem, at bygherre nok havde tænkt sig at vælge 4mw møller i stedet for enten 3mw eller 8mw, da det angiveligt ville være den mest økonomiske løsning. Således taber man den sidste tro på, at baggrundsrapporten har leveret en fyldestgørende korrekt videnskabelig undersøgelse af de faktiske konsekvenser ved opførelse af mølleparken Omø Syd. Det skaber meget stor utryghed, at bygherre tilsyneladende kan handle efter eget ønske, blot projektet holder sig inden for de statsligt udstukne rammer.

Orbicons bemærkninger

Der er i VVM-redegørelsen vurderet flere alternativer med forskellige antal møller og størrelser. Der er desuden i VVM-redegørelsen anvendt en Worst Case tilgang, så den påvirkning, som beskrives i VVM-redegørelsen må betragtes som påvirkning af det mest vidtgående projekt. Det synes derfor forsvarligt, at der vælges et projekt (f.eks. med en 4 MW mølle), som falder inden for rammen af den påvirkning, som er beskrevet i VVM-redegørelsen.

Energistyrelsens bemærkninger

Energistyrelsen har ingen supplerende bemærkninger.

Bilag 1) Oversigt over indkomne hørings svar

- 1: Tage Bild
- 2: Energinet
- 3: Frank B
- 4: Kystdirektoratet
- 5: Rasmus Thalund-Hansen
- 7: Vikingeskibsmuseet
- 8: Miljøstyrelsen
- 9: Banedanmark
- 10: Arbejdstilsynet
- 12: Jørgen og Kirsten Askekilde
- 13: Grundejerforeningen Øregården
- 14: Forsvarsministeriet
- 15: Danmarks Fiskeriforening
- 16: Omø Beboer- & Grundejerforening
- 17: Danmarks Naturfredningsforening
- 18: Agersø Naturcenter
- 19: Birger Bo Johansen
- 20: DN Slagelse
- 21: Kregnæs Sejlklub
- 22: RGS 90 S/S
- 23: Poul-Erik Hansen